

STEINAR STRØM:

Kontantstøtten

Det sterkeste argumentet for kontantstøtten er at den fører til at mødre blir hjemme med sine små barn. Det må ha vært regjeringens målsetting. Kontantstøtten kan føre til et langt lavere tilbud av arbeid fra gifte kvinner. Barnehagedekningen vil måtte gå ned i forhold til foreliggende utbyggingsplaner og trolig også i forhold til den dekningen som er i dag. Regjeringens forslag til kontantstøtte doubler kostnaden ved å velge barnehage.

1. PRISEN PÅ EN TJENESTE NÅR EN FÅR BETALT FOR IKKE Å KJØPE TJENESTEN

Å få betalt et beløp når en *ikke* kjøper en spesiell vare eller tjeneste har ikke vært vanlig i Norge, og heller ikke i andre land for den slags skyld. Regjeringens forslag om kontantstøtte innfører et slikt prinsipp ved kjøp av en barnehageplass. I de siste månedene har jeg deltatt i en relativt opphetet debatt om kontantstøtten. Temperaturen i debatten har steget sterkt når jeg har pekt på at det økonomiske offeret ved kjøp av tjenesten ikke lenger er prisen en betaler, men summen av det en direkte må legge ut for tjenesten og det beløp en går glipp av ved å kjøpe tjenesten. Ja, en av debattantene mente at jeg ved å hevde noe slikt var vår tids Erasmus Montanus (VG 10.2. 1998) og i «fan-brev» jeg har mottatt påstås det at påpekingen kvalifiserer til medlemskap i AP. Den politiske ledelsen i Barne- og familiedepartementet har også benektet at den reelle kostnaden ved å kjøpe en barnehageplass ikke lenger er prisen en direkte betaler, men summen av prisen og det beløp, kontantstøtte, en går glipp av ved å velge en barnehageplass.

Siden artikler av dette slaget kanskje ikke bare leses av økonomer, så la meg først presisere hva det økonomiske offeret er ved å kjøpe en barnehageplass, når prisregelen er slik at en mottar fra regjeringen et beløp når barnehageplassen ikke kjøpes. Jeg forutsetter en heldagsplass med foreldrebetaling kr 36 000 per år og en kontantstøtte på det samme beløpet. Da får vi:

Hvis ja til barnehageplass: Utlegg kr 36 000

Hvis nei til barnehageplass: Støtte kr 36 000

Det økonomiske offeret for en familie ved å si ja til en barnehageplass er lik utlegget ved å si ja *pluss* den inntekten, dvs støtten, en velger bort ved å si ja til en barnehageplass. I dette tilfellet er det økonomiske offeret ved å si ja til en barnehageplass lik kr 72 000. Hvis det ikke hadde vært noe støttebeløp, ville det økonomiske offeret blitt kr 36 000. Vi ser at innføringen av støttebeløpet har doblet det økonomiske offeret for en familie ved å velge en barnehageplass. Barnehagen vil i dette tilfellet motta kr 72 000 for hver brukt barnehageplass; kr 36 000 vil bli betalt av foreldrene til barnet og kr 36 000 vil være statsstøtte. Dersom en barnehageplass velges bort, vil barnehagen normalt ikke motta noe beløp. (Unntaket fra denne normalen er private barnehager. Utbetaling av statsstøtte er organisert slik i tid at for en kortere periode kan en privat barnehage motta statsstøtte også for en ikke benyttet barnehageplass. Ved svingende etterspørsel etter barnehageplasser kan derfor en opprettholdelse av ordningen med statsstøtte stabilisere inntektsgrunnlaget noe for en privat barnehage).

Et helt ekvivalent utfall ville vi fått hvis vi først doblet prisen til kr 72 000 i barnehagen, men ga *alle* foreldre med barn i riktig alder en helt ubetinget inntektsstøtte på kr 36 000:

Hvis ja til barnehageplass:
 Direkte utlegg kr 72 000
 minus støtte kr 36 000
 = Nettoutlegg kr 36 000

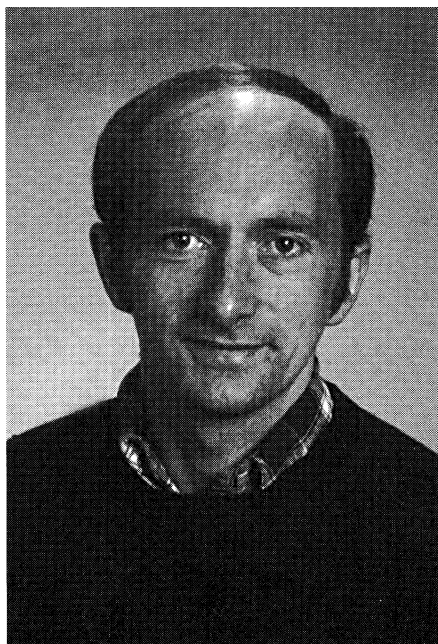
Hvis nei til barnehageplass: Støtte kr 36 000

Familien betaler netto og mottar i støtte det samme beløp som ved regjeringens forslag. Barnehagene mottar det samme beløpet når en barnehageplass benyttes. Hele beløpet betales nå av foreldrene. (Private barnehager som for en kortere periode kan

motta statsstøtte til en tom barnehageplass, vil ikke få noe betalt for en ikke benyttet plass).

Forskjellen på disse to fremgangsmåtene er at den siste vil synliggjøre kostnadsøkningen for foreldres valg av barnehageplass, mens regjeringens kamouflerer den.

For ytterligere å beskrive hva kontantstøtten går ut på kan vi se på valg-situasjonen til en familie i 1999 etter at kontantstøtten eventuelt er innført. La oss anta at mor er hjemme med et barn. Familien mottar en støtte på kr 3000 i måneden. Mor ønsker så å arbeide full tid ute. Barnet må da passes. Hun ser først på barnehagealternativet. Velger hun barnehagen må hun betale en egenandel på kr 3000 i måneden. Men velger hun barnehagen mister hun kontantstøtten på kr 3000. Det økonomiske offeret ved å velge barnehage blir dermed kr 6000 og ikke kr 3000 som før kontantstøtten ble innført. Det neste alternativet hun vurderer er dagmamma. I dag koster en dagmamma noe under egenbetalingen i barnehagen. Det er ingen grunn til å anta at dagmammaene vil ta samme pris etter at kontantstøtten er innført. De er selvsagt klar over at alternativet, nemlig barnehage, reellt sett er blitt dobbelt så kostbart for deres potensielle kunder. Vi må vente en prisøkning på dagmammatjenester, f.eks fra kr 2500 til kr 5000 per måned. Vår mor legger vekt på at hun kan spare 1000 kr og slår til. Hva har vi da fått? Jo et barnepass-marked hvor prisen er rundt 5000 kr per måned per barn, dvs det dobbelte av prisen i dagmamma-markedet året før. Moren har fått utbetalt en kompensasjon på kr 3000 per måned slik at hun netto må ut med kr 2000 per måned. Økonomisk sett har både dagmammaen og moren kommet bedre ut enn før kontantstøtten ble innført. Statsstøtten til barnepass er borte, fordi dagmammaer får ikke statsstøtte. Kvaliteten på barnepass må en gå ut fra er blitt redusert og er reflektert i det forhold at dagmammaene er noe billigere enn barnehage. Det realøkonomiske tapet er knyttet til det faktum at det trengs flere helårsverk til å passe et gitt antall barn

Steinar Strøm er professor ved Sosialøkonomisk institutt, Universitetet i Oslo

når en velger dagmammaløsningen i forhold til ved et barnehageopplegg.

2. REGJERINGENS FORSLAG OM KONTANTSTØTTE

Fra og med 1.1 1999 (oppstart for 1 åringer i august 1998) vil de foreldre som sier nei til en statsstøttet barnehageplass få utbetalt statsstøtten. For et heldagsplass utgjør denne støtten kr 36 140 per år. Ordningen skal gjelde for 1 og 2 åringer. Etter en evaluering av denne ordningen, ønsker regjeringen å utvide opplegget til å gjelde alle barn under skolealder.

Foreldrebetalingen for en heldagsplass varierer fra kommune til kommune, men er i snitt omlag kr 36 000 for en heldagsplass.

Fra avsnitt 1 følger dermed at regjeringens forslag til kontantstøtte doubles det økonomiske offeret for en familie ved å velge barnehage. Denne reelle fordoblingen er ikke synliggjort gjennom en fordobling av prisene i barnehagene. En synliggjort fordobling, kombinert med uendrede nettoutlegg til familiene, kunne vært realisert ved å sløyfe statsstøtten til barnehagene, samt gi alle foreldre (uten hensyn til hvilken tilpasning de velger) en støtte lik størrelsen på statsstøtten. Fordoblingen i barnehageprisene ville komme som et resultat av

krav til samme faglige krav til barnehager som i dag og uendret økonomisk situasjon for barnehagene. Fordelen ved en slik synliggjort fordobling av barnehageprisene er at den er lettere å administrere enn regjeringens forslag. En sparer lokale administrasjonskostnader knyttet til å sjekke om foreldre bruker barnehager eller ikke. Kommunenes sentralforbund har beregnet disse kostnadene til å være mellom 100 og 200 mill kr per år.

Regjeringens forslag innebærer at regjeringen lar foreldre blir dens agenter til å velge bort statsstøtte. Gulroten som agentene er utstyrt med, er kontantstøtten dersom barnehageplassen velges bort. En tom barnehageplass gir ingen statsstøtte til barnehagen (med unntak for en kortere periode i private barnehager, se foran). Ansvarlige for drift og utbygging av barnehager må anslå hvor mange som vil velge bort barnehager i tiden fremover. Slike anslag er usikre. De samme anslagene må gjøres og den samme usikkerheten vil være tilstede dersom statsstøtten blir sløyfet og støtten utbetales til alle foreldre med barn i riktig alder.

3. KONTANTSTØTTE ØKER KOSTNADENE FOR KVINNER VED Å ARBEIDE UTENFOR HJEMMET

I dagens Norge er en av de største kostnadene ved å arbeide utenfor hjemmet knyttet til pass av barn. Denne kostnaden rammer i hovedsak unge kvinner. Utgiftene til pass av barn for en heltidsarbeidende kvinne kan være på rundt 36 000 kr per år. Langt fra alle har en barnehageplass. Det er imidlertid viktig å merke seg at dagmammaprisen ikke er uavhengig av prisen for pass av barn i en barnehage. Prisen for en dagmammatjeneste er litt under barnehageprisen. Doubles den reelle prisen på en barnehageplass er det all grunn til vente en kraftig prisøkning også i dagmamma-markedet.

Det gjelder som dagens unge mødre må hoppe over for at det skal svare seg for dem å arbeide utenfor hjemmet, er ganske høyt. Yrkesdeltakelsen blant mødre med 1 og 2 årige barn er likevel

svært høy i Norge, omlag 71 prosent. En god del har deltidsjobber. En fordobling av de reelle kostnadene ved pass av barn kan øke høyden ganske dramatisk på det gjerdet som svært mange unge kvinner må hoppe over for at det skal være fristende å ha lønnet arbeid. Nå skal en ikke bli overrasket av dette resultatet, for det har jo nettopp vært formålet med regjeringens forslag: Mødre og barn skal være mer sammen. En skal heller ikke da bli overrasket over at regjeringens forslag kan få sterke negative virkninger på arbeidsmarkedet og antall barnehageplasser i landet. En kan ikke samtidig velge at kvinner skal være sammen med sine barn, og anta – som noen politikere har gjort – at barnehagedrift og utbygging, samt arbeidsmarked skal være som om intet har hendt. Det er bare i eventyrene en kan få både i pose og sekk.

Økonomenes oppgave er bl.a. å drøfte de økonomiske konsekvensene av foreslåtte tiltak. Vi blir derfor ofte budbringere av negativ informasjon. På den annen side har vi også som arbeidsoppgave å finne fram til tiltak som tilfredsstillende politikeres mål, til minst mulig kostnader. Den siste oppgaven har jeg ikke tid til å ta opp her.

4. DEN ØKONOMISKE GEVINSTEN VED LØNNET ARBEID

Den økonomiske gevinsten ved å arbeide avhenger av lønn før skatt, skatteregler og utgiftene til barnepass. Når begge ektefeller har inntekter over en viss lav minimumsinntekt, skatter begge ektefellene i klasse 1. Klassefradraget er kr 24 100. Når bare en har inntekt, skatter ekteparet i klasse 2. Klassefradraget er da kr 48 200. Minstefradraget er på 20 prosent av lønnsinntekten, maksimalt kr 31 300. I lønnsinntekter kan en trekke fra barnepassutgifter med opptil kr 20 000 for et barn og kr 23 900 for to barn eller mer. Marginalskatt på inntekt etter fradrag er 0.28. I tillegg kommer en såkalt trygdeavgift på 0.078 av brutto lønnsinntekt. I klasse 1 er innslagspunktet for toppskattesatsen på 0.095 prosent, kr 233 000 og i klasse 2, kr 282 500. Innslags-

punktet for denne høyeste toppskattesatsen på 0.137 er kr 282 500 i klasse 1 og kr 294 000 i klasse 2.

Nedenfor skal jeg vise gevinsten for en kvinne ved å gå ut i jobb, etter skatt og barnepass, under dagens regler og under regjeringens forslag om kontantstøtte. Jeg vil se på situasjonen for ektepar/samboende hvor mannen har en brutto lønnsinntekt i full jobb på kr 220 000 og kvinnen har kr 180 000 per år. Disse inntektene er noe over gjennomsnittet for lønnstakere i denne aldersgruppen i Norge i dag. Med en arbeidsinnsats på 1725 timer i året svarer disse inntektene til timelønninger på 127 kr og 104 kr. Denne lønnsforskjellen (på vel 20 prosent) svarer til den gjennomsnittlige lønnsforskjellen mellom menns og kvinners inntekter. Jeg vil også drøfte gevinsten ved å gå ut i jobb for kvinner som kan tjene under og over middels inntekter, henholdsvis kr 150 000 per og kr 270 000 per år. Kvinner med lønnsinntekt på kr 270 000 per år har en timelønn på 157 kr og er en lønn for unge kvinner med svært høy utdannelse eller annet meriterende grunnlag.

La C_0 være familiens forbruk under dagens regler når bare mannen har inntekt og la C_{0k} være det tilsvarende forbruket etter at kontantstøtten er innført. Jeg forutsetter at all disponibel inntekt forbrukes. La Y_m være mannens inntekt og la Y_f være kvinnens inntekt hvis hun går ut i jobb. Jeg lar $f_i(Y)$ være den disponible inntekten som følger av skatteregler i klasse i , $i = 1, 2$, når bruttoinntekten er lik Y . Videre lar jeg K betegne både utgiften til barnepass per år og den eventuelle kontantstøtten. Som nevnt i avsnitt 2 er K omlag lik kr 36 000. Merk at $f_1(Y, b)$ betyr den disponible inntekten som følger av skattereglene i klasse 1 og reglene for fradrag av utgifter til barnepass, b , når inntekten er lik Y . Jeg lar C betegne forbruket når begge ektefellene/samboerne har inntekt.

I. Familier med ett barn.

Dagens regler

$C_0 = f_2(Y_m)$, $C = f_1(Y_f) + f_1(Y_m, b_1) - K$, hvor fradrag for utgifter til barnepass,

$b_1 (=20000)$, er trukket fra i mannens skattbare inntekt. Økningen i familiens forbruk som følge av at kvinnen går ut i jobb er

$$C - C_0 = f_1(Y_f) + [f_1(Y_m, b_1) - f_2(Y_m)] - K.$$

Dividerer vi med det antall timer kvinnen arbeider for å tjene Y_f , finner vi gevinsten for familien i kr per time ved at kvinnen går ut i jobb, f.eks heltidsjobb,

$$[C - C_0] / 1725.$$

Vi ser at gevinsten per time avhenger av hennes egen disponible inntekt, barnepassutgiftene og forskjellen i mannens disponible inntekt når han skatter i klasse 1 og får trukket fra barnepassutgiftene og når han skatter i klasse 2. For en mann med lønnsinntekt kr 220 000 er denne differensen negativ (- kr 4100) og bidrar følgelig til å redusere gevinsten for en heltidsarbeidende kvinne med vel 2 kr per time.

Om en kvinne vil ønske å arbeide full tid vil avhenge av gevinsten ved å arbeide og hennes preferanser som avhenger av familiens forbruk og hennes og mannens fritid. Dersom valget står mellom å være hjemmeværende eller å arbeide full tid, vet vi sikkert at hun vil ønske å være hjemmeværende hvis hennes reservasjonslønn overstiger gevinsten for familien per time ved at hun arbeider full tid ute. Derfor: Jo høyere gevinsten per time er i forhold til kvinnens reservasjonslønn, desto større er sjansen for at hun vil ønske å arbeide full tid ute. Reservasjonslønnen er lik det antall forbruksenheter (i kr) familien må få for at hun skal være villig til å oppgi en time hjemme, gitt at hun i utgangspunktet ikke arbeider ute og gitt at familiens velferd skal være uendret. Kvinnens reservasjonslønn avhenger av en rekke variable som dels kan observeres og dels ikke. Jo yngre minste barnet er og jo flere barn familien har, desto høyere har en funnet at reservasjonslønnen er. Jo høyere mannens disponible inntekt, $f_2(Y_m)$, er, desto høyere er også hennes reservasjonslønn. Det siste skyldes at fritid er et normalt gode.

Kontantstøtte – regimet

I dette regimet er

$$C_{0k} = f_2(Y_m) + K,$$

mens C er som under dagens regler: Jeg har da forutsatt at det ikke skjer noen endringer i skattereglene som følge av innføringen av kontantstøtte (f.eks. at skatteklasse 2 sløyfes helt) og jeg ser inntil videre bort fra at timelønningene kan øke i kvinneyrker som følge av et lavere tilbud av arbeid fra gifte kvinner.

Av definisjonen av C følger nå at

$$C - C_{0k} = f_1(Y_f) + [f_1(Y_m, b_1) - f_2(Y_m)] - 2K,$$

og vi ser at kontantstøtten har doblet kostnadene, knyttet til barnepass, ved å gå ut i jobb. At dette enkle poenget har avfødt en lang debatt er mildt sagt underlig. Og det virker ekstra underlig at ikke Finansdepartementet har fått anledning til å slå dette faktumet fast i debatten.

Vi ser videre at $[C - C_{0k}]/1725 = [C - C_0]/1725 - K/1725$.

Siden $K=36140$ ser vi kontantstøtten reduserer gevinsten ved å arbeide med 21 kr per time. Dette gjelder også ved deltidsarbeid, så sant kontantstøtten reduseres like sterkt som timer arbeidet ute.

II. Familier med to barn

Jeg forutsetter 25 prosent søskenmoderasjon i barnehagene. Vi får da at

$$C - C_0 = f_1(Y_f) + [f_1(Y_m, b_2) - f_2(Y_m)] - 1.75K,$$

og

$$C - C_{0k} = f_1(Y_f) + [f_1(Y_m, b_2) - f_2(Y_m)] - 3.75K,$$

hvor b_2 er tillatte fradrag i beskatningen for utgifter til barnepass (=23900).

Vi merker oss at nå øker kostnadene ved pass av barn med en faktor på 2.1. Dessuten ser vi at

$$[C - C_{0k}]/1725 = [C - C_0]/1725 - 2K/1725.$$

Med en kontantstøtte på 36140 per barn reduseres nå timelønnen med 42 kr per time.

III. Familier med to barn, et lite og et stort

Et lite påaktet tilfelle i debatten er at når mor er hjemme med et barn i kontant – støtte alder kan hun like gjerne også være hjemme med et eventuelt eldre barn som går i barnehagen.

C_0 og C blir som i det foregående tilfellet. $C - C_{0k}$ blir nå endret ved at det skal trekkes fra ikke 3.75 K, men 2.75 K. Reduksjonen i timelønn blir som ved ett barn, dvs 21 kr per time.

*

I tabell 1 viser jeg gevinsten ved å gå ut i jobb, i kr per time og etter skatt og utgifter til barnepass, under dagens regler og under regjeringens forslag til kontantstøtte. Under dagens regler ser vi at skatter og barnepass omtrent halverer timelønnen før skatt, noe mindre for de høyest lønnede kvinner og noe mer for de lavest lønnede og de med flere enn ett barn.

Den siste kolonnen viser den prosentvise reduksjonen i gevinst per time ved å gå ut i jobb etter at kontantstøtten er innført. Denne prosentvise reduksjonen kan tolkes som en ekstra skatt påført kvinnelige inntekter. Denne ekstra skatten kommer på toppen av de skatter som gjelder i dag og dagens regler for utgifter til barnepass.

Vi ser at reduksjonene i gevinstene er svært store. Ekstraskattene varierer fra 35 til godt over 100! prosent. Ekstraskatter på over 100 prosent betyr at det oppstår et økonomisk tap ved å gå ut i jobb.

a. Det er størst reduksjon i gevinsten ved å arbeide for kvinner med noe over middels inntekt og 2 barn i kontant – støtte alder. Reduksjonen er sterkere jo høyere lønnsinntekt mannen har. Kvinner i slike parforhold taper penger ved å gå ut i arbeid og det er ingen grunn til å vente at disse kvinnene vil delta i lønnet arbeid.

- b. Kvinner med noe over middels inntekter, gift med menn med noe over middels inntekter, og med et lite og et stort barn får en ekstraskatt på omlag 55 prosent. Merk at i det siste tilfellet vil en mor som er hjemme med et kontant – støttet barn også være hjemme med barn som er for gammel til å få kontantstøtte. Årsaken er at er moren først hjemme vil det lønne seg for henne også å passe andre av sine mindreårige barn. Kontantstøtte til ett barn trekker da ut mer en ett statstilskudd.
- c. Lavt lønnede kvinner med ett barn og gift med lavtlønnede menn får en ekstraskatt på omlag 50 prosent.
- d. Kvinner med omlag middels lønn og ett barn, gift med middels og høyt lønnede menn, får en ekstraskatt på omlag 40 prosent. Det samme gjelder høyt lønnede kvinner, gift med høyt lønnede menn og med 2 barn.
- e. Kvinner med noe over middels inntekter som overveier halv jobb, får den laveste ekstraskatten på omlag 35 prosent.

5. VIRKNINGENE PÅ ARBEIDSMARKEDET

Reduksjonene i gevinstene ved å arbeide er så store at det trolig er få som vil se seg tjent med å arbeide etter at en kontantstøtte er innført. De som ligger best an til å kunne holde ut i arbeidsmarkedet er deltidsarbeidende kvinner med noe over middels inntekter og kvinner med høye lønnsinntekter, gift med menn med enda høyere lønnsinntekter.

For å gi mer presise anslag på tilbaketrekningen i arbeidsmarkedet som følge av innføringen av kontantstøtten, trenger en å foreta simuleringer på en detaljert mikroøkonometrisk modell. I slike simuleringer vil det også være nødvendig å trekke inn andre forhold enn de rent økonomiske i drøftingen av kvinners tilbud av arbeid. Det er også viktig å få målt de faktiske kostnadene ved pass av barn. Som nevnt kan flere ha barne-

Tabell 1 Gevinsten for gifte kvinner ved å gå ut i arbeidsmarkedet før og etter kontantstøtte.

Familietype	Gevinst hvis kvinnen går ut i jobb, etter skatt og barnepass, dagens regler, kr per time	Gevinst hvis kvinnen går ut i jobb, etter skatt og barnepass, regjeringens forslag, kr per time	Prosentvis reduksjon tolket som en ekstraskatt på kvinneinntekter
Mann 180 000, Kvinne 150 000 hvis full jobb, 1 barn	43	22	49
Mann 220 000, Kvinne 180 000 hvis full jobb, 1 barn	55	34	40
Mann 220 000, Kvinne 90 000 hvis halv jobb, 1 barn	58	38	34
Mann 220 000, Kvinne 180 000 hvis full jobb, 2 barn, 25% søskenmoderasjon	39	- 3	108
Mann 220 000, Kvinne 180 000 hvis full jobb, 1 barn i kontantstøttealder, 1 større som også blir hjemme hvis mor er hjemme, 25% søskenmoderasjon	39	18	54
Mann 400 000, Kvinne 180 000 hvis full jobb, 1 barn	51	30	41
Mann 400 000, Kvinne 180 000 hvis full jobb, 2 barn, 25% søskenmoderasjon	36	- 6	116
Mann 400 000, Kvinne 270 000 hvis full jobb, 2 barn 25 % søskenmoderasjon	104	62	40

pass – utgifter som ligger noe, men ikke mye, under de barnehageutgifter som er forutsatt ved utregningene vist i tabell 1. Det er viktig å ta hensyn til at når de reelle kostnadene ved pass av mindreårige barn i barnehager fordobles, så kan også prisen på dagmammatjenester øke ganske kraftig; hvor mye vil avhenge av hvor stort tilbudet av dagmammaer vil bli.

Med utgangspunkt i tabell 1 er det god dekning for å konkludere med at kontantstøtten vil gjøre rent bord i arbeidsmarkedet for yngre kvinner, med noe unntak for høyt lønnede kvinner. Mer detaljerte mikroøkonomiske simuleringer vil trolig vise et noe mindre dramatisk resultat, men regjeringens anslag på at 5000 til 10000 mødre vil trekke seg tilbake, virker urimelig lavt. En kraftig reduksjon i tilbud av arbeid blant gifte kvinner gir et klart strammere arbeidsmarked og kan gi høyere lønnsnivå og dermed høyere inntekter til de som blir værende i markedet. Hvor stort utslaget blir kan best studeres innenfor en likevektsmodell, hvor det da også må tas hensyn til at en høyere timelønn kan gjøre at færre trekker seg ut enn antydnet her.

Det er viktig å merke seg at det ikke bare er kvinner med lav inntekt som kan få svært svake insentiver til å ta lønnet arbeid etter innføring av kontantstøtten. Kvinner med potensi-

ale for noe over middels inntekter og med 1, eventuelt 2 barn, gift med høyt lønnede menn kan ha minst like gode grunner til å bli hjemme med kontantstøttede barn. Sykepleiere, lærere og andre med 2-4 årig høgskoleutdanning har middels til noe over middels inntekter.

Det er blitt hevdet at småbarnstiden er kort. Dersom en kvinne får ett barn, kan fraværet fra arbeidsmarkedet bli på omlag 3 år. Dersom hun får to barn, kan det fort bli seks år, og med tre barn kan det bli ni år. Fraværet kan da bli så langt at det kan få konsekvenser ikke bare for yrkeskarrieren, gitt utdanning, men også for motivasjonen til å ta utdanning. Analyser av lønnsrelasjoner og av varighet av ledighet viser at jo høyere utdanningen og jo lenger yrkeserfaringen er, desto høyere kan lønnen bli og jo kortere kan eventuelle ledighetsperioder vare. En kontantstøtte som bringer kvinner ut av arbeidsmarkedet, kan derfor få negative langtidsvirkninger på inntekt og sysselsetting.

En kraftig reduksjon i sysselsettingen i dagens norske konjunktursituasjon med lav ledighet og tendenser til lønnspress må sies å være noe uheldig. Verre er likevel langtidsvirkningene. Norge er en oljeøkonomi hvor bruken av oljeinntekter- og formue gir omstillinger i økonomien. In-

dustri går tilbake og tjenesteyting frem. Denne av-industrialiseringen ble noe avdempet de siste 20 årene ved at yrkesdeltakelsen blant gifte kvinner økte sterkt, og sterkere enn i andre land. En reduksjon i tilbudet av arbeid blant gifte kvinner kan reversere denne utviklingen og føre til en sterkere av-industrialisering og en mer oljeavhengig næringstruktur enn hva vi har sett hittil.

6. BUDSJETTVERKNINGEN

Antall 1 og 2 åringer er omlag 125 000. I 1996 var barnehagedekningen omlag 34 prosent. Hvor stor heltidsandelen er, vet jeg ikke. Den direkte utgiften til kontantstøtte vil derfor maksimalt bli på $(1-0.34)*125000*36140$, dvs maksimalt omlag 3 milliarder kr. I tillegg kommer tap av skatteinntekter ved at kvinner trekker seg helt eller delvis ut av arbeidsmarkedet. Menn kan komme til å arbeide mer, spesielt de som får lavere toppskattesatser som følge av overgang til klasse 2. Denne arbeidsøkningen kan gi høyere skatteinntekter, men trolig klart mindre enn skattetapet knyttet til mindre arbeidstilbud fra deres ektefeller. Dersom yrkesdeltakelsen holdes oppe gjennom bruk av dagmammaer, kan likevel staten tape skatteinntekter ved at kvinner som nå arbeider hvitt kan

bli svarte dagmammaer. Alt i alt kan en ikke se bort fra at den samlede svekkelsen i statsbudsjettet kan bli på over 4 milliarder kr per år.

Hvordan skal dette beløpet finansieres? Den beste gjetningen er at oljefondet reduseres. I så fall vil det være dagens kontantstøttede barn, dvs fremtidens pensjonister, som betaler regningen.

7. RETTFERDIGHETSARGUMENTET

Et av argumentene for å innføre kontantstøtten er at det er urettferdig at noen utarbeidende kvinner får subsidier knyttet til å få et rasjonert gode, dvs en barnehageplass, mens de hjemmeværende får ingenting. For

det første vil en utarbeidende kvinne som bidrar med en skatt på over kr 36 140 per år, bidra netto til fellesskapet utover subsidiene til barnehageplassen som hun mottar. Kvinner som i fulltids jobb tjener mer enn kr 142 000, bidrar derfor til fellesskapets utgifter utover subsidiene hun mottar ved å bruke en statsstøttet barnehageplass. De fleste kvinner vil klare dette. Hjemmeværende kvinner er dermed mer subsidierte enn utarbeidende kvinner, siden vi må gå ut fra at kvinner bruker like mye av fellesskapets andre goder enten de er hjemmeværende eller utarbeidende. For det andre er det ikke bare barnehageplass som er et rasjonert gode. Det kan derfor argumenteres for at liknende ordninger som kontantstøt-

ten må innføres på mange andre områder, f.eks i høyere utdanning og i helsesektoren. Å gjøre noe slikt vil selvsagt være betenkelig. For det tredje virker det litt underlig å ty til et virkemiddel som reduserer omfanget av det rasjonerte godet, dvs statsstøttet barnehageplass, i stedet for å øke omfanget, gitt at en mener at barnehageplass er et attraktivt gode.

Et argument for subsidier til barnehager er at til tross for et skattesystem som reduserer gevinsten ved å arbeide kan subsidier til barnehager føre til et høyere arbeidstilbud blant gifte kvinner. Subsidier motvirker derfor kostnadene ved beskatning. Kontantstøtten forsterker disse kostnadene.

1998 – 99

Etter- og videreutdanning i samfunnsplanlegging

Nye krav og nye utfordringer gir behov for ny kunnskap og nye ferdigheter

Miljøverndepartementet, Kommunal- og Regionaldepartementet og Kommunenes Sentralforbund skal i samarbeid med lærerkrefter fra undervisnings- og forskningsinstitusjoner samt planleggingsinstanser gjennomføre den 26. kursserie i etter- og videreutdanning i samfunnsplanlegging: SAMPLAN.

Samplan består av 4 to-ukers perioder i tiden september 1998 til juni 1999; tilsammen 8 uker. Kurset retter søkelyset mot strategisk tenking og gir både teoretisk forankring og praktisk innsikt i planleggingens hovedutfordringer og metoder.

Samplan retter seg mot de som har erfaring innenfor samfunnsplanlegging, eller annen relevant erfaring. Det er mulig å ta en 10-vektallseksamen i tilknytning til Samplan-kurset.

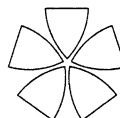
Søknadsfristen for Samplan 98 – 99 er 10. mai 1998.

Utfyllende kursinformasjon og søknadsskjema fåes ved henvendelse til:

SAMPLAN
Sekretariatet for Etter- og Videreutdanning i Samfunnsplanlegging
Kommunenes Sentralforbund
Postboks 1378 Vika, 0114 Oslo
Tel.: 22 94 77 94. Fax: 22 83 62 04
E-mail; eva.fangsrud@ks.kommorg.no

Miljøverndepartementet

KS KOMMUNENES
SENTRALFORBUND

**Kommunal- og
Regionaldepartementet**

Samplan